

ISSN 1561-5359

Національна академія наук України
Інститут проблем штучного інтелекту

***ШТУЧНИЙ
ІНТЕЛЕКТ***

2013 № 1 (59)

Национальная академия наук Украины
Институт проблем искусственного интеллекта

***ИСКУССТВЕННЫЙ
ИНТЕЛЛЕКТ***

2013 № 1 (59)

National Academy of Sciences of Ukraine
Institute of Artificial Intelligence

***ARTIFICIAL
INTELLIGENCE***

2013 № 1 (59)

НАУКА і ОСВІТА
ІПШІ МОН України і НАН України

ДОНЕЦЬК 2013

**Засновники журналу
Національна академія наук України,
Інститут проблем штучного інтелекту НАНУ і МОНУ**

Головний редактор

Анатолій Іванович Шевченко,
чл.-кор. НАН України, професор,
доктор технічних наук

Редакційна колегія

Л.А. Білозерський, к.т.н. (Мінськ)
С.М. Вороний, к.т.н.
А.І. Галушкин, д.т.н., професор (Москва)
В.П. Гладун, д.т.н., професор
Ю.І. Журавльов, академік РАН (Москва)
І.А. Каляєв, чл.-кор. РАН (Таганрог)
І.М. Коваленко, академік НАНУ
Ю.В. Крак, д.ф.-м.н., професор
Роман Куц, професор, Єльський університет (Нью-Гейвен, США)
С.В. Машенко, к.т.н.
В.І. Скурихін, академік НАНУ
В.М. Ткаченко, д.т.н., професор
В.І. Черній, чл.-кор. АМН України, д.мед.н., професор
А.О. Чикрій, чл.-кор. НАНУ
В.Ю. Шелспов, д.ф.-м.н., професор
Вольдемар Вуйчек, професор,
Люблинская політехніка, (Люблин, Польща)

Відповідальний редактор

С.Б. Іванова, в.о. директора Інституту проблем штучного інтелекту МОН України і НАН України

Відповідальний секретар

І.С. Сальников, кандидат технічних наук,
вчений секретар Інституту проблем штучного інтелекту МОН України і НАН України

**Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 1803 від 20.11.1995 р., ISSN 1561-5359**

Журнал «Штучний інтелект» внесено до переліку журналів ВАК України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів кандидата й доктора наук за спеціальностями «Фізико-математичні науки» та «Технічні науки»

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту проблем штучного інтелекту МОН і НАН України. Протокол № 1 від 04 січня 2013 р.

Електронна версія попередніх номерів знаходиться на web-сервері інституту (м. Донецьк)

<http://www.iai.dn.ua>

**Founders of the Journal are
National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Artificial Intelligence
of the NAS and MES of Ukraine**

Editor-in-Chief

Anatoliy I. Shevchenko,
Corresponding Member of the NAS
of Ukraine, Professor, Dr.Sc. (Engineering)

Editorial Board

L.A. Belozerskiy, Cand.Sc. (Engineering) (Minsk)
S.M. Voronoy, Cand.Sc. (Engineering)
A.I. Galushkin, Dr.Sc. (Engineering),
Professor (Moscow)
V.P. Gladun, Dr.Sc.(Engineering), Professor
Yu.I. Zhuravlev, Academician of the RAS (Moscow)
I.A. Kalyayev, Corresponding Member of the RAS (Taganrog)
I.M. Kovalenko, Academician of the NAS of Ukraine
Yu.V. Krak, Dr.Sc. (Physics and Mathematics), Professor
Roman Kuts, Professor, Yale University
(New Haven, USA)
S.V. Mashchenko, Cand.Sc. (Engineering)
V.I. Skurikhin, Academician of the NAS of Ukraine
V.M. Tkachenko, Professor, Dr.Sc.(Engineering)
V.I. Cherniy, Corresponding Member of the AMS
of Ukraine, Doctor of Medicine, Professor
A.O. Chikriy, Corresponding Member
of the NAS of Ukraine
V.Y. Shelepov, Dr.Sc. (Physics and Mathematics), Professor
Waldemar Vuychek, Professor,
Lublin Polytechnic, (Lublin, Poland)

Executive Editor

S.B. Ivanova, Acting director of the Institute of Artificial Intelligence of the NAS and MES of Ukraine

Executive Secretary

I.S. Salnikov, Cand.Sc. (Engineering), Scientific Secretary of the Institute of Artificial Intelligence of the NAS and MES of Ukraine

---

Certificate of the state registration: KB № 1803 dated by 20 November 1995 ISSN 1561-5359.

*The journal "Artificial Intelligence" is registered in the list of the HAC of Ukraine journals, where the dissertations' results for such scientific degrees as candidate and doctor of science (**Technical Science and Physics and Mathematics**) can be published.*

Recommended for publishing by the Scientific Council of the Institute of Artificial Intelligence of the NAS and MES of Ukraine

Protocol No 1 dated by 04 January 2013

Electronic version of the previous issues is <http://www.iai.dn.ua>

Содержание

Contents

РАЗДЕЛ 1

Концептуальные проблемы создания систем искусственного интеллекта

SECTION 1

Conceptual Issues of Artificial Intelligence System Engineering

Межуев В.И.

Інформаційна технологія предметно-орієнтованого математичного моделювання.....6

Mezhuuev V.I.

Information Technology of Domain-Specific Mathematical Modelling..... 6

Темник К.В.

Інтелектуальна багатоагентна система управління персоналом
в умовах удаленого співробітництва 14

Темник К.В.

*Intellectual Multiagent Personnel Control System
in the Remote Employment Conditions*..... 14

РАЗДЕЛ 2

Алгоритмическое и программное обеспечение параллельных вычислительных интеллектуальных систем

SECTION 2

Algorithmical Ware and Software for Concurrent Computing Intelligence Systems

Володин Н.А., Ильина Ю.В., Александрова О.В., Щebetовская Н.В.

Ідентифікація неперервної функції
в одномерному параболічному рівнянні 23

Volodin N.A., Ilyina Y.V., Aleksandrova O.V., Schebetovskaya N.V.

*Authentication of Continuous Function
is in Unidimensional Parabolic Equalization*.....23

Кожем'яко В.П., Загоруйко Л.В., Загоруйко Т.А.

Оптоелектронний навчений класифікатор 29

Kozhemiako V.P., Zagorujko L.V., Zagorujko T.A.

Optoelectronic Trained Classifier 29

Мироненко Л.П.

Ієрархія ознак порівняння в теорії числових рядів 36

Mironenko L.P.

*A Rearrangement of the Comparison Tests
in the Theory of Number Series* 36

Павлыш В.Н., Хасер Исмаил Даех Математическое моделирование в системе автоматического управления процессом пневмогидродинамического воздействия на подземные массивы.....	42
Pavlysh V.N., Khaser Ismail Dayekh <i>The Mathematical Modeling in the System of Automatic Control of Process of Pneumohydrodynamic Action on Underground Massive</i>	42
Чумаченко Е.И., Захаров С.С. Алгоритмическое обеспечение распределенных баз данных	49
Chumachenko E.I., Zakharov S. S. <i>Algorithmic Providing the Distributed Databases</i>	49
Шкільняк О.С. Секвенційні числення темпоральних і мультимодальних логік часткових предикатів	55
Shkilniak O.S. <i>Sequent Calculi for Temporal and Multimodal Logics of Partial Predicates</i>	55
Шкільняк С.С. Властивості відношень логічного наслідку в логіках квазіарних предикатів.....	67
Shkilnak S.S. <i>Properties of Logical Consequence Relations in Logics of Quasi-Ary Predicates</i>	67
РАЗДЕЛ 3	
Анализ и синтез коммуникационной информации	
SECTION 3	
Analysis and Synthesis of Communicational Information	
Бондаренко Е.А., Каплина О.А. Принципы автоматической обработки естественно-языковых текстов: валентностный подход	80
Bondarenko E.A., Kaplina O.A. <i>Principles of Automatic Processing of Natural Language Texts: Valentnostny Approach</i>	80
Журавлев А.О. Создание базы данных моделей управления слов русского языка	91
Zhuravlyov A.O. <i>Creating of Database of Governance Models for Russian Words</i>	91
Павлишенко Б.М. Використання лексемних полів у інтелектуальному аналізі текстових масивів.....	98
Pavlyshenko B.M. <i>The Use of Lexemes Fields in Data Mining of Texts Arrays</i>	98

РАЗДЕЛ 4

Интеллектуальные системы планирования, управления, моделирования и принятия решений

SECTION 4

Intelligence Systems for Plan, Control, Model and Decision Making

Андрущак І.Є., Багрій-Заяць О.А.

Про задачу оптимального керування в моделях росту патологічних утворень на основі динаміки Ріхарда..... 111

Andruschak-I.Ye., Bagrij-Zayats O.

On the Optimal Control Problem in the Models of Pathological Formation Growth Based on Richard Dynamics 111

Замула А.А.

Разработка интеллектуальной системы поддержки принятия решений для управления банковской деятельностью..... 117

Zamula A.A.

The Development of Intelligent Decision Support System for Banking Managing 117

Козин И.В.

Эволюционная модель задачи булева программирования..... 123

Kozin I.V.

Evolutionary Models Boolean Programming Problem 123

Куликов А.М., Савкова Е.О., Филатов Ю.И.

Компьютеризированная скоринговая система принятия решений страхования автомобилей: актуальность и необходимость разработки 131

Kulikov A.M., Savkova E.O., Filatov Y.I.

The Computerized Scoring System Making Car Insurance: the Relevance and Necessity of Development..... 131

Павлыш В.Н., Аль-Джерди Орва

Применение математического моделирования в системе автоматического управления процессом гидрообработки трещиновато-пористого массива в условиях неопределенности фильтрационных параметров среды 140

Pavlysh V.N., Al-Jerdi Orva

The Application of Mathematical Modeling in the System of Automatic Control of Process of Hydraulic Action on Crack-Porous Massive in Conditions of Indefinite Parameters of Surroundings..... 140

РАЗДЕЛ 5

Обучающие и экспертные системы

SECTION 5

Courseware and Expert Systems

Буров Є.В.

Менеджмент складних онтологій з використанням онтологічних моделей..... 148

Burov Y.V.

Complex Ontology Management Using Ontological Models..... 148

Косолап А.И. Метод точной квадратичной регуляризации в задачах кластеризации данных	158
Kosolap A.I. <i>Method of an Exact Quadratic Regularization Into Clustering Problem of Data</i>	158
Куценко В.П., Сергієнко С.П. Розрахунки оптимальних параметрів спрямованого хвилевідного відгалужувача і похибок перетворення низькоінтенсивних НЗВЧ-сигналів	163
Kutsenko V.P., Sergienko S.P. <i>Calculation of Optimum Parameters of the Directed Waveguide Coupler and Errors of Transformation of Nizkointensivnykh UHF-Signals</i>	163
Мироненко Л.П., Петренко И.В. Вывод первого и второго стандартных пределов из единой системы неравенств	172
Mironenko L.P., Petrenko I.V. <i>An Obtaining of the First and Second Standard Limits Through a System of Inequalities</i>	172
 РАЗДЕЛ 6 Нейронные сети и нейросетевые технологии. Информационная безопасность ИС. SECTION 6 Neural Network Technologies. Information Security of IT	
Прокопович Г.А. Бионическая структура иерархической распределённой системы управления автономными мобильными роботами	181
Prakarovich R.A. <i>Bionic Architecture of the Hierarchical Distributed Control System for Autonomous Mobile Robots</i>	181
Фонотов А.М., Филатов Ю.И., Бабич К.К. Прогнозирование движения цен на фондовом рынке в краткосрочном периоде.....	190
Fonotov A.M., Filatov Y.I., Babich H.K. <i>Prediction of Short-Term Movements in Stock Prices</i>	190
Ruchkin K.A. <i>Application of Hough Transform to the Recognitions Problem Of Regular Solutions Of Dynamical Systems</i>	196
Ручкин К.А. Применение преобразования Хафа для распознавания регулярных решений динамических систем	196
Журавель І.М. Аналіз текстури фрактографічних зображень на основі спектру фрактальних розмірностей Реньї	204
Zhuravel I.M. <i>Analysis of Texture Fractographic Images Based on the Spectrum of Fractal Dimensions Rainier</i>	204

Murygin K.V. <i>Detection and Recognition of Objects on Images Based on MKV-Classifiers</i>	209
Мурыгин К.В. Обнаружение и распознавание объектов на изображениях на основе МКВ-классификатора	209
Деревянченко А.Г. Интеллектуальная система диагностирования отказов и восстановления режущей части инструментов	218
Derevianchenko A.J. <i>Intellectual System of Refusals Diagnosing and Cutting Part of Cutting Tools Renewal</i>	218
Камишин В.В. Нечітка модель прийняття рішень щодо якісної диференціації кількісних оцінок 200-бальної шкали	225
Kamyshyn V.V. <i>Fuzzy Decision-Making Model on Qualitative Differentiation of 200-Point Scale Quantitative Estimates</i>	225
Давидов М.В., Лозицький О.А., Пасічник В.В. Метод та інформаційна технологія озвучення математичних формул українською мовою	233
Davydov M.V., Lozytskyy O.A., Pasichnyk V.V. <i>Method and Information Technology of Math-To-Speech In Ukrainian</i>	233
АВТОРЫ НОМЕРА	246
АВТОРСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ	248
РЕЦЕНЗЕНТЫ НОМЕРА	253
ДО ВІДОМА АВТОРІВ	254

Рецензенты номера

Бахрушин В.Е., д.ф.-м.н., проф.
Ермоленко Т.В., к.т.н.
Здор Г.Н., д.т.н., доцент
Мартыненко Т.В., к.т.н., доцент
Марценюк В.П., д.т.н., проф.
Миненко А.С., д.ф.-м.н., проф.
Орлов Ю.К., к.т.н., доцент

Синеглазов В.М., д.т.н., проф.
Соколовський Я.І., д.т.н., проф.
Турупалов В.В., к.т.н.
Цегелик Г.Г., д.ф.-м.н., проф.
Шевченко А.И., чл.-корр. НАНУ, д.т.н.,
профессор
Шелепов В.Ю., д.ф.-м.н., проф.